

KITEKINTŐ

SZAKKÖNYVTÁRI SEREGSZEMLE 2016

Nagy fontosságú könyvtárszakmai rendezvény színhelye volt a Központi Statisztikai Hivatal Keleti Károly-terme 2016. március 29-én: a jelentősebb szakkönyvtárak képviselői gyűltek össze egész napos tanácskozássra.

Ha könyvtárról beszélünk, leginkább a közkönyvtári rendszerre gondolunk, és csak másodlagosan jutnak eszünkbe a szakkönyvtárak. Ennek a méltatlanul elhanyagolt könyvtártípusnak a vezetői, dolgozói jöttek el eszmét cserélni, megosztani problémáikat, sikereiket. A szervezők célja az volt, hogy a seregszemle „képet adjon a különféle szakkönyvtárak helyzetéről, eredményeiről, problémáiról, illetve közös fórumot teremtsen e rendkívül színes terület szereplői számára a legidősebb (szak)könyvtári kérdések megvitatására”.

A konferencia védnöke, *Vukovich Gabriella*, a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) elnöke köszöntötte az egybegyűlteket; majd pedig *Fülöp Ágnes*, a KSH Könyvtár főigazgatója és *Villám Judit*, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) Társadalomtudományi Szekciójának elnöke mondta el köszöntőjét.

Az információs és kommunikációs technológiák térnyerésével a tudományos kutatásban bekövetkezett változások a kutatás új formáját alakították ki, ez a „kutatás 2.0” vagy adatintenzív tudomány. Nem csak új távlatokat nyit meg a kutatásban, de új kockázatokat is jelent. Erről beszélt *Koltay Tibor*, a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Karának tanszékvezető főiskolai tanára. A szakkönyvtárak előtt álló kihívások a nemzetközi szakirodalom tükrében című előadásában.

Az adatintenzív tudomány nyitott tudomány. Legfőbb ismérve és feltétele az adatokhoz és a publikációkhoz való nyílt hozzáférés (részben a finanszírozók nyomá-

sára). Ezek az adatok a természettudományok, a társadalomtudományok és a humán tudományok területéről származnak. A megváltozott igényekhez biztosítani kell a tudományos eredmények reprodukálhatóságát, újrafelhasználását, ugyanakkor hozzáadott értéket kell létrehozni. [...]

Rózsa Dávid, a KSH Könyvtár főigazgató-helyettese osztotta meg ezután velünk gondolatait Ezredfordulós helyzetkép a magyar szakkönyvtári rendszerről és az országos szakkönyvtárakról címmel. Az előadás középpontjában – ha fogalmazhatunk így – a magyar szakkönyvtári rendszer immár évtizedek óta tartó válsága áll. A kutatók szerint a folyamat egészen az 1980-as évekig nyúlik vissza; *Horváth Tibor* 1989-ben gyűjtötte össze a lehetséges okokat. Rózsa szerint azonban az erre alkalmas időpontban, azaz a rendszerváltáskor nem történt meg a magyarországi (szak)könyvtárak helyzetének felmérése, a problémák okainak feltárása. Ezt a súlyos hiányosságot mind a mai napig nem sikerült orvosolni, ezért is tekinthetjük a Szakkönyvtári seregszemle 2016 című konferenciát ígéretes kezdeményezésnek. Erre Rózsa Dávid is – aki nem melleleg a seregszemle ötletgazdája – többször felhívta a figyelmet. [...]

A szolgáltató pontok és a főfogalkozású könyvtárosok számának csökkenése mellett egy másik jelentős probléma a könyvtáros képzés és a szakot elvégzettek elhelyezkedése is. Rózsa szerint tehát addig nem lehet megoldani

a magyarországi (szak)könyvtárak helyzetét, amíg a magyar könyvtárosképzés viszonyai nem rendeződnek. Erre a már korábban is felvetett könyvtáros életpályamodell jelenthet megoldást, amennyiben ténylegesen is megvalósul. [...]

Amberg Eszter, a pécsi Csorba Győző Könyvtár igazgatóhelyettese a minisztériumi szakkönyvtárak helyzetével foglalkozott Búvópatakok a magyar könyvtári rendszerben: a minisztériumi szakkönyvtárak című előadásában. A bemutató tökéletes példája volt annak, ahogy az egyes (szak)könyvtártípusok az egyre növekvő gondok és terhek mellett továbbra is színvonalas szolgáltatásokat tudnak nyújtani, sőt mi több, bővítik is azokat. [...]

A szakkönyvtárak seregszemléjén Vállalati könyvtárak manapság – Infoszabóság címmel tartott előadást *Kóródy Judit* az Infodok Kft. képviselőjében. Az előadó – a konferenciának helyet adó intézmény profiljához híven – statisztikai adatokkal szemléltette a 18 vállalati könyvtár főbb jellemzőit, ehhez felhasználva a 2014-es könyvtári statisztika adatait (nyitvartartás, internethasználat, távhasználat stb.). A vállalati könyvtárak a szakkönyvtárak rendszerében azon intézmények közé tartoznak, amelyek hasznat hoznak a fenntartóik számára. Hogyan tudnak profitot termelni? A könyvtárosok által összegyűjtött, rendszerezett információk által, amelyek a döntéshozókhoz eljutva már tényleges értékkel bírnak. A könyvtárakban dolgozó kollégáknak a döntéshozók információs igényeinek megfelelően kell összeállítaniuk egy-egy beszámolót, prezentációt. Az információs társadalomban az információforrások száma megnövekedett, ezek közül kell mindig az adott feltételeknek megfelelőt kiválasztani. [...]

Sándor Gertrud, a Zalaegerszegi Törvényszék dr. Degré Alajos Jogi Szakkönyvtára könyvtárvezetője, „Miképp adjunk jogot a jognak / Hogy joga legyen jognak lennie.” (Körkép a jogi szakkönyvtárakról) címmel arról beszélt,

az új adatkezelési technikák és egyéb változások hatására a könyvtár már nem egyszerűen könyvtár. Szerepe megváltozott. Leginkább pedig a szakkönyvtárak szerepéről mondható ez el, mint amilyenek a jogi szakkönyvtárak is. Többek között, mert a jogtudomány az egyik legrégebbi és legtekintélyesebb tudomány. A legjelentősebb adatbázisok is ezen a tudományterületen jelentek meg. A jogi információk célközönsége nemcsak a jogalkotók közül kerül ki, hanem a jogalkalmazók közül is; mint amilyenek a jogi oktatás résztvevői, a jogászok, jogtanácsosok, de ide sorolhatók a közjegyzők, a képviselők, az önkormányzat vagy a rendőrség dolgozói és akár az állampolgárok is. [...]

A konferencia délutáni programját *Palotai Mária*, az ÁEEK Országos Egészségtudományi Szakkönyvtár könyvtárvezetője nyitotta meg Az orvosi szakkönyvtárak helye a mai Magyarországon – egy kérdőív tanulságai című előadásával, amelyben a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége (MOKSZ) 2015-ben zajlott felmérésének eredményeit osztotta meg az egybegyűttekkel.

A múzeumi könyvtárak helyzetéről tartott szubjektív hangvételű előadást *Kreutzer Andrea* főtanácsos, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Múzeum részéről. A múzeumi könyvtár tulajdonképpen intézmény az intézményen belül, nincs önálló költségvetése. Ez a hierarchia egy többszörösen alárendelt múzeumnál nehéz helyzetet teremthet. A nehézségek leküzdésére, a problémák megbeszélésére többévi szervezkedés után a Magyar Könyvtárosok Egyesületén belül létrehozták a Múzeumi Könyvtárak Szekcióját. [...]

A seregszemle utolsó húsz percében *Ásványi Ilona*, a Pannonhalmi Főapátság Főapátsági Könyvtárának igazgatóhelyettese beszélt az egyházi könyvtárak felemás, kicsit megfoghatatlan helyzetéről Egyházi könyvtár: muzeális gyűjtemény? tudományos könyvtár? szak-

könyvtár? címmel.

Az egyházi könyvtár sajátos kategória. Van-
nak, akik a szakkönyvtárak csoportjához sorol-
ják, vannak, akik az egyéb könyvtárak közé. Ha
szakkönyvtárnak gondolják, akkor is az egyéb
szakkönyvtárak között, a múzeumok, levéltárak,
bíróságok és hivatalok könyvtárai mellett említik.
Amikor egy egyházi-felekezeti könyvtár statisztikai
adatszolgáltatást végez, általában két hely-
re sorolja: egyrészt szakkönyvtárnak definiálja,
másképp egyébként tartja magát, és megjelöli az
„egyházi” jelzővel.

Bár a magánkönyvtár inkább könyvgyűjtemény,
információ-tár, információ-gyűjtemény, „a”
könyvtárnak mint intézménynek egyik legfonto-
sabb – ha nem a legfontosabb – ismérve, hogy in-
formációt szolgáltat. Ennek a feladatnak úgy tud
eleget tenni, ha nyitott a könyvtárhasználók felé,
akik felkeresik, vagyis nyilvános. [...]

A Szakkönyvtári seregszemle zárásaként
majd’ egyórás kerekasztal-beszélgetésen vehet-
tek részt az érdeklődők. A moderátor *Lencsés
Ákos*, a MTA Könyvtár és Információs Központ
munkatársa volt.

Résztevők: *Fülöp Ágnes* (KSH Könyvtár),
Gálné Kálydy Dóra (MTA Könyvtár és In-
formációs Központ), *Varga Katalin* (Országos
Pedagógiai Könyvtár és Múzeum – OPKM),
Fodor Péter (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár –
FSZEK), *Lükőné Őrsi Gabriella* (Magyar Me-
zőgazdasági Múzeum és Könyvtár), *Markója
Szilárd* (Országgyűlési Könyvtár).

Felhasználók: *Andaházi Szeghy Viktor* (Hadtör-

téneti Könyvtár), *Papp Annamária* (Országos
Idegennyelvű Könyvtár), *Ásványi Ilona* (Pan-
nonhalmi Főapátság Főapátsági Könyvtár),
Rózsa Dávid (KSH Könyvtár), *Téglási Ágnes*
(MKE Tudományos és Szakkönyvtári Szek-
ció), *Dippold Péter* (FSZEK), *Gerencsér Judit*
(Kúria Jogi Szakkönyvtára).

A csaknem egyórás kerekasztal-beszélgetés
során a résztvevők mindegyike megjelenítette
saját véleményét, ezt a könyvtárakat vagy a
szak- és közkönyvtári rendszert érintő példák-
kal támasztották alá. Alapvetően két kérdés
merült fel, amely nem csak a szakkönyvtári,
hanem az országos könyvtári rendszer egészére
is vonatkozik.

Az első esetben a jelenleg is meglévő prob-
lémákról, azok megoldásának lehetséges mó-
dozatairól folyt a beszélgetés. [...] A második
kérdés az elhangzottaknak megfelelően azt hi-
vatott kideríteni, hogy a jelenlévő szakkönyv-
tári vezetők hogyan képzelik el a korábban em-
lített problémák mielőbbi orvoslását. Ez már
csak azért is égető kérdés, mivel a könyvtá-
raknak juttatott támogatás évről évre csökken,
míg a látogatottság nő. Azaz, a könyvtáraknak
ugyanazt a minőségi szolgáltatást kell nyújta-
niuk egyre kevesebb forrásból, egyre nagyobb
számú célközönségnek. [...]

(A teljes cikk olvasható a Könyvtári
Levelező/lap 2016/5. számában)

*Szuly Rita – Pásztor Angelika –
Horváth Balázs – Cseh Gabriella
KSH Könyvtár*

